

Sámi allaskuvla
Sámi University of Applied Sciences

OAHPPOPLÁNA

Sámeigiella praktihkalaš dilis
– Álgooahppu 2. oassi

15 oahppočuoggá

Oahppoplána dohkkehuvvon oahppostivrras áššis OS 33/08 30.4.2008. Prorektor lea dohkkehan rievdadusaid 31.10.2008. Dutkan ja oahppostivra jođiheaddji dohkkehan rievdadusaid 9.11.2009. Dutkan ja oahppostivrra jođiheaddji dohkkehan rievdadusaid mearrádušnotáhtain 5.1.2011. Dutkan- ja oahppostivra dohkkehan 28.6.2017 áššis DOS 64/17 ja 28.5.2019 áššis DOS 24/19. Public áššenr: 17/00263. Rievdadusat dohkkehuvvon goahtejođiheaddji mearrádušnotáhta bokte 29.03.21, Public áššenr. 21/00279-1.

1. Oahppoovttadaga namma

Sámegillii: Sámegeiella praktihkalaš dilis – Álgooahppu 2. Oassi

Dárogillii: Samisk i praktiske situasjoner – Introduksjon del 2

Engelasgillii: Sámi Language in practical situation – Introduction 2. Part

2. Oppalaš dieđut oahpu birra

Oahppoovttadaga koda	SAAL2
Galle čuoggá	15 oahppočuoggá
Mo oahpahus lágiduvvo	Lágiduvvon oahpahus lea birrasiid 150 diimmu. Studeanta galgá iešheanaláččat bargat nuppi dan mađe.

3. Makkár oahppoprográmmain lea dát oassin

Dát oahppu lea álgooahppu. Oahppu ii lohkkko oassin bachelorgrádas. Maŋŋil dán oahpu sáhtá joatkit *Sámegiela lohkanbadjeoahpuin*, mii addá vuodu álgit Sámi allaskuvlla oahpuide main gáibiduvvo dihto sámegiengelbbolašvuohta.

4. Sisaváldingáibádusat.

Ohccis galgá leat sámegiela máhttu mii vástida Sámegeiella praktihkalaš dilis – Álgooahppu 1. Oassi oahppanjoksosiid. Oahppu lea álggahalliide ja daidda geain lea passiiva giella, muhto eai hálldaš njálmmálaš giela.

Forskrift om opptak til høyere utdanning vuodul álgogurssaide ja lohkanbadjeohppui ii gáibiduvvo oppalaš lohkanbelašvuohta jus ohccis lea sámi gullelašvuohta daid njuolggadusaid vuodul maid ášahus lea mearridan. Mearráduš guoská sidjiide geain lea sámi gullelašvuohta dáid čuoggáid vuodul:

- Sápmelaš gii lea massán giela, ja gii háliida oahppat sámegiela, dahje
- Bargi almmolaš ášahusas sámegiela guovllus gii háliida oahppat sámegiela, dahje
- Eará (omd. ohcci orru sámi bearrašis dahje sámi guovllus ja háliida oahppat sámegiela)

Oahpus leat 15 oahpposaji. Ohcciid vuoruheapmi dahkko Sámi allaskuvlla sisaváldinnjuolggadusaid § 5-4 (2) vuodul:

8 saji várrejuvvojit ovttasbargoásahusaide olggobealde Davviriikkaid.

Loahppa oahpposajit vuoruhuvvojit čuovvovaččat:

1. Sápmelaččat geat leat massán giela, ja geat háliidit oahppat sámegiela
2. Bargit almmolaš ášahusain sámegiela guovlluin geat háliidit oahppat sámegiela
3. Earát (omd. ohccit geat orrot sámi bearrašis dahje sámi guovllus ja háliidit oahppat sámegiela)

Ohccit galget čállit motivašuvdnareivve mas čilgejit guđe čuoggá vuodul ohcet oahpposaji.

5. Oahpahusgiella

Sámegiela geavaheapmi deattuhuvvo ja geavahuvvo álggu rájes.

6. Sisdoallu

Gulahallanbiras lámččojuvvo geavatlaš doaimmaide. Studeanttat sámástit gaskaneaset ja oahpaheddjiiguin barggadettiin. Guovddáš oahppotemat čatnasit sámi árbevieruide, birgejumiide ja duovdagiidda. Temáid láidestanbajilčállagat leat:

Lagašbiras

- báikedoallu ja huksehusat
- bivut
- servvoštallan ja bálvalusdilálašvuodát

Birgen

- áigedoahpagat (diibmu, jándor, mánut, jahkeáigodagat)
- dálki, johtin ja dádjadeapmi
- luondduvalljodagat
- sámi árbevirolaš birgenlágít

Servodatlaš dilálašvuodát

- dáidda, duodji, girjjálašvuohta, osku ja juoigan
- sámegiela bargo- ja kulturásahusat
- media ja eará gulahallangaskaoamit

Njálmmálaš gulahallamis giehtalagaid geavatlaš doaimmaiguin iešguđet birrasiin hábmejuvvojit álkis cealkagat. Dalle hárjehallat sátneluohkáid sojahanminstariid ja dássemolsašumiid ja guoskkahit dábálemos suorggidemiid.

7. Oahppanjoksos

Maŋŋil čađahuvvon oahpu studeanta

- hálddaša álkis ságastallamiid mat gusket beaivválaš gulahallamii
- máhtta mitalit oanehaččat maid son ja earát birrasasis leat bargame, barge ja leat bargan ja maid áigu/sáhtta/máhtta bargat
- lea dihtomielaš sámegiela čanastagain sámi árbevieruin, birgejumiin ja luondduin
- gulahallat dábálaš ságastallamiid oktavuodas árgabeai dilis lagasbirrasis ja muhtun servodatlaš diliin
- oaidná vejolašvuodaid ieš leat mielde várjaleame sámegiela sámegielaigiid fárus buotlágan gulahallandilálašvuodain

8. Oahpahan- ja oahppanvuogit

Studeanttaid aktiivvalaš searvan njálmmálaš hárjehallamiidda, joavkobargguide ja bagadallamii lea eaktun dasa ahte oahpahas ja oahppan lihkostuvvá.

Fágaoahpaheaddji lágida oahppandiliid dan láhkái ahte studeanttat besset oadjebas birrasis hárjehallat giela.

Mielstudeanttat ja movttiidahtti biras ja oahppanresurssat konkretiserenávdnasiiguin doibmet gielalaš buvttadeapmái doarjjan.

Sámegielaat ja earenoamážit árbečeahpit, geat bivdojit searvat vissis temáid olis, dorjot studeanttaid háhkat gulahallangelbbolašvuoda.

Studeanta duodašta iežas oahppama bargomáhpa bokte (omd. bábirhámis, CD:s, luohkká digitála oahppolanjas). Studeanta dokumentere gielalaš buvttadeami temáid oktavuodas omd. govvateavsttaiguin ja dialogaiguin.

Oahpu čađaheami oktavuodas fálo bagadallan. Vuodđun bagadallamii lea studeanta refleksuvdnalogga ja bargomáhppa.

Čoaggánemiid gaskkas studeanttat sámástit gaskaneaset ođđaáigge gulahallanreaidduid bokte.

9. Gáibádusat beassat eksámenii

- Studeanta lea geatnegahtton čuovvut 80 % oahpahasas juohke lágiduvvon oahpahasvahku. Oahpu vuosttaš guokte beaivvi leat geatnegahtton
- Rollaspeallu (eanemustá 3 studeantta) ráhkadeapmái ja njálmmálaš ovdanbuktímii searvan (sullii 10 minuhta). Sáme giela geavaheapmi bargoproseassa vuolde deattuhuvvo. Rollaspeallu sáhtta leat fearán, mitalus dahje máinnas dialogahámis.
- Oanehis njálmmálaš ovdanbuktin olles luohkkái (sullii 5 minuhta) fáttás maid ieš lea válljen.
- Refleksuvdnaloggat mas árvoštallá iežas gielalaš ovdáneami (unnimustá 3 logga ja juohke logga galgá leat sullii ½ siiddu)
- Prošeaktabargui (eanemustá 3 studeantta) ja njálmmálaš ovdanbuktímii searvan (sullii 10 minuhta). Sáme giela geavaheapmi bargoproseassa vuolde deattuhuvvo. Prošeakta galgá vuodđuduvvot dasa mii lea relevánta oahpu sisdoalu ja máhtolašvuoda ektui.
- Teaksta (1 siiddu) mas čájeha gielalaš máhtu ja ahte máhtta hábmet álkis cealkagiid. Prošeaktabarggu temá addá jođu čállit teavstta.

Ovdal eksámendilálašvuoda vállje studeanta bargomáhpas osiid čájehanmáhppii

- 1 rollaspeallu dahje iežas njálmmálaš ovdanbuktima
- 1 refleksuvdnalogga
- 1 temábargu
- 1 teaksta prošeaktabarggu vuodul

Barggut galget sisabuktojuvvot šihttojuvvon áigemearrái ja dohkkehuvvot fágaoahpaheaddjis.

10. Eksámen

Oktagaslaš njálmmálaš eksámen čájehanmáhpa vuodul mii bistá sullii 15 minuhta.

Árvvoštallamis deattuhuvvo njálmmálaš giellageavaheapmi ja árvosátni dohkkehuvvon dahje ii dohkkehuvvo geavahuvvo.

11. Lea go privatisttain vejolaš váldit dán oahppoovttadaga

Lea, eavttuin ahte Sámi allaskuvlla eksámen- ja loahpalaš árvvoštallama gáibádusat leat devdojuvvon, ja ahte oahpahus lea čuvvojuvvon ja gáibádusat beassat eksámenii leat devdojuvvon, jogo Sámi allaskuvllas dahje Sámi allaskuvlla ovttasbargoásahas.

12. Kvalitehtasihkkarastin

Čujuhuvvo SA kvalitehtasihkkarastinvuogádahkii, ja makkár vejolašvuodát/geatnegasvuodát studeanttain lea árvvoštallat Sámi allaskuvlla oahppofálaldagaid ja bálvalusaid kvalitehta.

Studeantadásis oahppu árvvoštallojuvvu evaluerenčoahkkimis ja studeanttat devdet árvvoštallanskovi oahpu loahpahettiin. Ásahusdásis oahppu árvvoštallojuvvu studeantaárvvoštallamiid, eksámenraporttaid, sensorraporttaid ja fágareportta vuodul.

13. Lohkanmearri

Lea välljenláhkáii lohka go lohkanmeari dáro-/ruotagillii/ suoma- dahje eará gillii. Lohkanmearri sáhtta muddejuvvot ja rievdaduvvot ovttasráđiid oahpaheddjiiguin ja studeanttaiguin.

Vuoddogirjjit

Dárogillii:

Guttorm, Inga ja Johan Jernsletten ja Klaus Peter Nickel (1994): *Davvin 3 – Nordsamisk for nybegynnere*. Oslo, Folkets brevskole.

Guttorm, Inga ja Johan Jernsletten ja Klaus Peter Nickel (1993): *Davvin 4 – Nordsamisk for nybegynnere*. Oslo, Folkets brevskole..

Ruotagillii:

Guttorm, Inga ja Johan Jernsletten ja Klaus Peter Nickel (1983): *Davvin 3 – nybörjarkurs i nordsamiska*. Stockholm, Utbildningsradion.

Guttorm, Inga ja Johan Jernsletten ja Klaus Peter Nickel (1985): *Davvin 4 – nybörjarkurs i nordsamiska*. Stockholm, Utbildningsradion.

Suomagillii:

Guttorm, Inga ja Johan Jernsletten ja Klaus Peter Nickel (2007): *Davvin 3 – saamenkielen peruskurssi*. Helsinki, Yleisradio – Inari, Saamelaiskäräjät.

Guttorm, Inga ja Johan Jernsletten ja Klaus Peter Nickel (2001): *Davvin 4 – saamenkielen peruskurssi*. Helsinki, Yleisradio – Helsinki, Yleisradio.

Giellaoahppagirjjit válljenláhkái

Eira, Inger Marie Gaup ja Maaren Palismaa (2014): *Hás čálát! Sámegeiela veahkkegirjjáš*. Iđut.

Pope, Kirsten ja Máret Sára (2012): *Eatnigiella. Giellaoahpu váldogirji 2. hápmi, 3. deaddileapmi*. Kárášjohka: Davvi Girji.

UiT Norgga árttalaš universitehta Oahpa! Grammatihkka ja sojahanparadigmat.
<http://oahpa.no/sme/gramm/grammatihkka.html> (Goas lohkan: 09.03.2021)

Sátnegirjjit válljenláhkái

Dárogillii:

Sámi-dáru-sámi sátnegirji. Samisk-norsk-samisk ordbok. (2003). Kárášjohka: Davvi Girji.
Digitála hámis: https://533.davvi.no/ordbok_samnor.php (Goas lohkan: 09.03.2021)

Neahttagisánit. Giellatekno. UiT Romssa árttalaš universitehta.
<https://sanit.oahpa.no/sme/nob/> (09.03.2021)

Ruotagillii:

Svonni, Mikael (2012): *Davvisámi–ruota, ruota–davvisámi sátnegirji. Nordsamisk–svensk, svensk–nordsamisk ordbok*. Kárášjohka: ČálliidLágádus.

Suomagillii:

Sammallahti, Pekka (1993): *Sámi-suoma-sámi sátnegirji. Saamelais-suomalais-saamelainen sanakirja*. Ohcejohka: Girjegiisá.

Sátni.org. Sámi giellagáldu: www.satni.org (Goas lohkan: 09.03.2021)

Engelasgillii:

Paker, Philip M. Parker 2008: *Webster's Saami – English Thesaurus Dictionary*. ICON Group International: San Diego

Duiskkagillii:

Sammallahti, Pekka ja Klaus Peter Nickel (2006): *Sámi-duiskka sátnegirji. Deutsch-saamisches Wörterbuch*. Karasjok: Davvi Girji.

Nickel, Klaus Peter ja Pekka Sammallahti (2008): *Duiskka-sámi sátnegirji. Saamisch-deutsches Wörterbuch*. Karasjok: Davvi Girji.

Fránskkagillii:

Fernandez, M.M. Jocelyne (1997): *Parlons Lapon – . Les Sames, langue et culture*. Paris, L'Harmattan.

Elektrovnnalaš gáldut internehtas välljenláhkái

Stáluid ja gufihhtariid máilbmi. Sámi musea ja Davvi-Sámi luondduguovddáš. [Anár]. 2002.
http://www.samimuseum.fi/maahisweb/sapmi/sa_tarinat.html (Goas lohkan: 09.03.2021)

Oahpa! UiT Romssa árktalaš universitehta.

<http://oahpa.no/> (Goas lohkan: 09.03.2021)